

การแบ่งปันความรู้ผ่านการสื่อสารด้วยเว็บล็อกเพื่อส่งเสริม ความคิดสร้างสรรค์ในการผลิตสื่อการศึกษา

Knowledge sharing model through communication with
weblogs to promote creativity in the production of educational
media

ศวินิต อรรถวุฒิกุล*

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้เพื่อพัฒนาแบบจำลองการแบ่งปันความรู้ผ่านการสื่อสารด้วยเว็บล็อก เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการผลิตสื่อการศึกษา แบบจำลองที่พัฒนาขึ้นได้นำไปทดลองใช้กับนักศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิต ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ในภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2554 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ, เทคโนโลยี การแบ่งปันความรู้ผ่านการสื่อสารด้วยเว็บล็อก, แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์, แบบประเมินผลงานการผลิต สื่อการศึกษา และแบบรับรองแบบจำลองการแบ่งปันความรู้ผ่านการสื่อสารด้วยเว็บล็อก

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของการแบ่งปันความรู้ผ่านการสื่อสารด้วยเว็บล็อก ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) บุคคลสร้างสรรค์ (2) ความรู้สร้างสรรค์ (3) เทคโนโลยีสร้างสรรค์ (4) กระบวนการสร้างสรรค์ และ (5) ผลงานสร้างสรรค์ ขั้นตอนการแบ่งปันความรู้ผ่านการสื่อสารด้วยเว็บล็อกเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ในการผลิตสื่อการศึกษา ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 เตรียมความพร้อม ขั้นตอนที่ 2 ค้นพบปัญหา ขั้นตอนที่ 3 ค้นหาทางออก ขั้นตอนที่ 4 บ่มเพาะความคิด ขั้นตอนที่ 5 สร้างสรรค์ผลงาน ขั้นตอนที่ 6 พิสูจน์ความคิด และขั้นตอนที่ 7 นำเสนอและเผยแพร่ กลุ่มทดลองมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นหลังการเข้าร่วมกิจกรรม ตามกระบวนการสร้างสรรค์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คะแนนผลงานการผลิตสื่อการศึกษาได้รับการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง แบบจำลองการแบ่งปันความรู้ผ่านการสื่อสารด้วยเว็บล็อกได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

คำหลัก: การแบ่งปันความรู้, เว็บล็อก, ความคิดสร้างสรรค์, การผลิตสื่อการศึกษา

*อาจารย์ คร. ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ABSTRACT

The purpose of this research was to develop a knowledge sharing model through communication with weblogs to promote creativity in the production of educational media. The developed model was experimented with undergraduate students in the Department of Educational Technology, the Faculty of Education, Silpakorn University in the first semester of 2011 academic year. Instruments used in this research consisted of an interview schedule for the experts' opinions, the application program for a knowledge sharing on weblog communication, a test to measure creativity, a production of educational media form and the model proposal of knowledge sharing through the communication with a web log from.

The research findings indicated that the five components of knowledge sharing model through communication with weblogs were: (1) Creative Person (2) Creative Knowledge (3) Creative Technology (4) Creative Process and 5) Creative Product. The seven steps of the knowledge-sharing through communication with weblogs to promote creativity in the production of educational media processes were: (1) Preparation (2) Problem - Finding (3) Solution - Finding (4) Incubation (5) Production (6) Verification and (7) Presentation. The samples have a higher creativity score after participating in creative process significant at the .05 level. The quality of educational media products has been assessed at a moderate level. The proposed model of knowledge sharing through the communication with a web log assessed by experts was found to be appropriate at the High level.

KEYWORDS: Knowledge Sharing, Weblog, Creativity, Production of Educational Media

บทนำ

ทักษะการออกแบบ และการผลิตสื่อการศึกษา เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญสำหรับ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต ซึ่งมีฐานะเป็นนักปฏิบัติการในวิชาชีพครู ที่ควรมีความสามารถ และมีความเชี่ยวชาญในการผลิต สื่อการศึกษาเป็นอย่างมาก จึงจำเป็นที่นักศึกษาควรได้รับการฝึกฝนให้มีความสามารถในการคิด และผลิต ผลงานสื่อการศึกษาได้อย่างสร้างสรรค์ เพราะสื่อการศึกษา เป็นเครื่องมือที่เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดสาระความรู้ ประสบการณ์จากผู้สอนไปยังผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยสร้างความสนใจ ช่วยพัฒนาการเรียนรู้ สร้างความทรงจำ ได้อย่างถาวร และยังเป็นตัวชี้วัดถึงประสิทธิภาพของ

การเรียนการสอนในรายวิชานั้นๆ ได้อีกด้วย การพัฒนา หลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการส่งเสริม ให้นักศึกษาได้ฝึกการฝึกคิดอย่างสร้างสรรค์ในการออกแบบ และผลิตสื่อการศึกษาจึงมีความสำคัญยิ่ง

ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ทุกคนตั้งแต่เกิด เพียงแต่มีการแสดงออก หรือมีพัฒนาการมากขึ้นแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ สามารถพัฒนาให้มีมากขึ้นด้วยการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์นั้นอาจทำได้ทั้งทางตรง โดยการสอนหรือการฝึกอบรม และทางอ้อม ด้วยการจัด บรรยากาศสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความเป็นอิสระ ในการคิด การให้จินตนาการ กระตุ้นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และแสดงให้เห็นคุณค่าของการนำความคิดไปใช้ประโยชน์

สนับสนุนให้คิดค้นผลงานแปลกๆ ใหม่ๆ และเปิดโอกาส
การนำเสนอเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อกันกระบวนการ
พัฒนาความคิดสร้างสรรค์หรือการคิดได้หลายทิศทาง
(Divergent Thinking) (Guilford, 1968; Torrance,
1974 Wallach and Kogan, 1965) วิธีการส่งเสริมความคิด
สร้างสรรค์โดยการแสดงออกในรูปของผลผลิตหรือ
กระบวนการคิดใน 4 ลักษณะดังนี้ (1) ความคิดริเริ่ม
(Originality) มีลักษณะการคิดแปลกใหม่ที่แตกต่างไป
จากเดิม ไม่ซ้ำกับความคิดของผู้อื่น (2) ความคิดคล่องแคล่ว
(Fluency) มีลักษณะการคิดที่แตกต่าง หลากหลาย
ภายใต้กรอบจำกัดของเวลา คิดออกมาได้ปริมาณมาก
ต่อเนื่อง และรวดเร็ว (3) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility)
มีลักษณะการคิดคำตอบได้หลายประเภท หลายทิศทาง
สามารถดัดแปลงจากสิ่งหนึ่งไปเป็นหลายสิ่งได้ โดยไม่
ซ้ำกัน (4) ความคิดละเอียดลออ (Elaboration)
มีลักษณะการคิดในรายละเอียดเป็นขั้นตอนมีกรอธิบาย
ขยายความหรือต่อเติมเสริมแต่งความคิดหรือสิ่งเร้าเดิม
ให้ละเอียดและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นความสามารถ
ในการมองเห็นรายละเอียดในสิ่งที่คนอื่นมองไม่เห็น รวมถึง
การเชื่อมโยงความสัมพันธ์สิ่งต่างๆ อย่างมีความหมาย
ตามที่ Nonaka, Toyama and Konno (2000) กล่าวว่า
กระบวนการเปลี่ยนแปลงความรู้จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยี
และเครื่องมือมาช่วยในการอำนวยความสะดวก การจัด
กิจกรรมแบ่งปันความรู้ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการ
พัฒนาความคิดสร้างสรรค์นี้ นักศึกษาจะได้ใช้เทคโนโลยี
เว็บล็อกเป็นเครื่องมือสื่อสารระหว่างผู้จัดการรายวิชา
(Course Manager) ผู้เชี่ยวชาญ (Experts) และผู้เรียน
(Learners) ด้วยกันเอง ซึ่งเว็บล็อกจะเป็นช่องทาง
ที่จะช่วยให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน เป็นเครื่องมือ
สำหรับจัดเก็บ จัดหมวดหมู่ข้อมูลอย่างเป็นระบบ สามารถ
ค้นคืนเข้าถึงได้อย่างสะดวก และสามารถนำเสนอ
ผลงาน สะท้อนความคิด แสดงความคิดเห็นหรือแนะนำ
ประสบการณ์ระหว่างกันจากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกบุคคลหนึ่ง
ได้ด้วยการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ไร้ข้อจำกัดเรื่องเวลา และ
สถานที่ ซึ่งจะส่งผลในการกระตุ้นความคิดของนักศึกษา

ให้ได้ฝึกคิดแก้ไขปัญหาด้วยมุมมองที่แปลกใหม่ และ
แตกต่างไปจากเดิม เว็บล็อกจึงเป็นเครื่องมือแลกเปลี่ยน
ความรู้ที่ใช้ได้ในทุกขั้นตอนกระบวนการคิด ช่วยในการ
รวบรวม และแยกแยะประเภทสร้างความสัมพันธ์
ของความคิดอย่างเป็นระบบ มองเห็นความเชื่อมโยง
ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ จึงถือได้ว่าเว็บล็อก
ช่วยในการร่วมกันสกัดความรู้ได้เป็นอย่างดี (จิราภรณ์
พานิช, 2548) นอกจากนี้การเก็บบันทึกข้อมูลบนเว็บล็อก
ยังช่วยให้ผู้จัดการรายวิชาสามารถประเมินผลการเรียนรู้
ตามสภาพจริงได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแบบจำลองการแบ่งปันความรู้
ผ่านการสื่อสารด้วยเว็บล็อกเพื่อส่งเสริมความคิด
สร้างสรรค์ในการผลิตสื่อการศึกษา
2. เพื่อศึกษาผลการใช้แบบจำลองการแบ่งปัน
ความรู้ผ่านการสื่อสารด้วยเว็บล็อกเพื่อส่งเสริมความคิด
สร้างสรรค์ในการผลิตสื่อการศึกษา
3. เพื่อนำเสนอแบบจำลองการแบ่งปันความรู้
ผ่านการสื่อสารด้วยเว็บล็อกเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
ในการผลิตสื่อการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. งานวิจัยครั้งนี้ดำเนินการจัดกิจกรรม
ในแต่ละขั้นตอนการแบ่งปันความรู้ผ่านการสื่อสาร
ด้วยเว็บล็อก โดยใช้วิธีการทั้งแบบเผชิญหน้า (Face to
Face) และแบบออนไลน์ (Online) ตามสัดส่วนร้อยละ
40: 60 ทั้งนี้การพบหน้ากันแบบเผชิญหน้าในชั้นเรียนเพื่อ
(1) เตรียมความพร้อม สร้างความเข้าใจ ความตระหนัก
ถึงความสำคัญ และหลักการของกระบวนการแบ่งปัน
ความรู้ (2) เสริมสร้างประสบการณ์ตรง และดำเนินกิจกรรม
กลุ่มสัมพันธ์เพื่อการพบผู้เชี่ยวชาญเพื่อแบ่งปันความรู้
และ (3) นำเสนอผลงาน ประเมินต้นแบบ และเผยแพร่
ผลงานการผลิตสื่อการศึกษา ซึ่งดำเนินการทดลองทั้งสิ้น
15 สัปดาห์ (แบบเผชิญหน้า ๕ ครั้ง แบบออนไลน์ 9 ครั้ง)